

PEDAGOGIK TEXNLOGIYALARNING VAZIFALARI VA MAQSADI

**Sadriddinova Zulfiya Mirzaliyevna
Xusanova Mashhura
Qo'qon universiteti Boshlang'ich talim
Yo'nalishi 2-kurs talabasi**

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonida faollashtiruvchi jadallashtiruvchi pedagogik texnologiyalarning ahamiyati, pedagogik texnologiyalarning maqsad va vazifalari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, o'quvchi, pedagogik texnologiya, jadallashtirish, faollik.

Ta'lim sohasidagi eksperimental va innovatsion faoliyat ta'limni modernizatsiya qilish maqsadida amalga oshiriladi hamda yangi ta'lim texnologiyalari va resurslarini ishlab chiqishga, ularni sinovdan o'tkazishga hamda ta'lim jarayoniga joriy etishga qaratilgan. Eksperimental va innovatsion faoliyatni amalga oshirish tartibi va shartlari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

Ta'lim sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organlari va mahalliy davlat hokimiyati organlari innovatsion o'quv dasturlari va loyihalarini amalga oshirish hamda ularning natijalarini amaliyotga joriy etish uchun o'z vakolatlari doirasida shart-sharoitlar yaratadi.

Iqtisodiy rivojlanish va innovatsion faoliyat ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda, davlat tomonidan oliy ta'lim tashkilotlari olimlarining ilmiy-tadqiqot ishlari natijalarini ishlab chiqarish jarayoniga joriy etish uchun tegishli shart-sharoitlar, shuningdek oliy ta'lim tashkilotlari ta'lim jarayonining yanada takomillashtirilgan shakllariga bosqichma-bosqich o'tishi uchun imkoniyatlar yaratiladi. Ta'lim tashkilotlari eksperimental va innovatsion faoliyatda masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishi mumkin

Hozirgi paytda pedagogika fanida pedagogik texnologiyalar, ta'lim texnologiyasi, o'qitish texnologiyasi iboralari tez-tez tilga olinmoqda. Bugungi kungacha pedagogik adabiyotlarda, ta'lim muammolariga oid ma'ruzalar, rasmiy hujjatlarda «yangi pedagogik texnologiya», «ilg'or pedagogik texnologiya», «zamonaviy ta'lim texnologiyasi» ga oid tushunchalari hali ham bir qolipga tushirilmagan, entsiklopediyalarda izohlanganicha yo'q, uning mazmunini yagona talqini ishlab chiqilmagan va shuning uchun iboraning bir-biridan farqlanuvchi ko'pgina ta'riflari mavjud.

Pedagogik texnologiya - shunday bilimlar sohasiki, ular vositasida uchinchi ming yillikda davlatning ta'lim sohasidagi siyosatida tub burilish yuz beradi, o'qituvchi faoliyati yangilanadi, o'quvchi va talaba yoshlarda hurfikrlilik, bilimga chanqoqlik, Vatanga mehr-muhabbat, isonparvarlik tuyg'ulari tizimi shakllantiriladi. Hozirgi ta'lim-tarbiya sohasida keng rivojlanib borayotgan yo'nalishlardan biri zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashdan iborat. Ma'lumki, ta'lim-tarbiya jarayoni katta avlod tomonidan o'z bilim va tajribalarini o'sib kelayotgan avlodga o'rgatishdan iborat bo'lib, bu jarayonda asosan inson hayoti uchun zarur axborotlarni avloddan avlodga uzatish amalga oshiriladi.

Pedagogik texnologiyaning har turli ta'riflari mavjud bo'lib, har bir ta'rif ma'lum nuqtai nazardan yondashishni ifodalaydi. Ayrim asosiy ta'riflar va ularning sharxlarini ko'rib chiqamiz. Pedagogik texnologiya-barkamol insonni shakllantirish faoliyati. Bugungi kunda bir qator rivojlangan mamalakatlarda o'quvchilarning o'quvva ijodiy faolliklarini oshiruvchi hamda ta'lim-tarbiya jarayoniningsamaradorligini kafolatlovchi pedagogik texnologiyalarni qo'llash borasida kattatajriba qo'llangan bo'lib, ushbu tajriba asoslarini tashkil etuvchi metodlar interfaol metodlar nomi bilan yuritilmoqda. Asosiy maqsad: Respublikamizning ta'lim muassasalarida faoliyatko'rsatayotgan yosh istiqbolli pedagog xodimlarga zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol usullarni o'rgatish, pedagogika va psixologiyafanlariga

oid bilimlarini yanada mustahkamlash va olgan bilimlarinio'quv-tarbiya jarayoniga qo'llay olishlariga erishish, shuningdek, ularga pedagogik mahurat sirlarini ochib berish, pedagogik va axborot texnologiyalarni amaliyotga joriy etishda pedagog- o'qituvchilarning kasbiy malakasi va mahoratini oshirishga amaliy yordam ko'rsatish. Demak, "Ta'lim jarayonini faollashtirish va jadallashtirishga yo'naltirilgan pedagogik texnologiyalar" ni qo'llashdan maqsad:

-bo'lajak mutaxassislarni mavjud pedagogik qonuniyatlar va aniq shartsharoitga, asosan ta'lim-tarbiya jarayonini loyihalash samarali metod va vositalarni tanlashga o'rgatishdan iborat. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning vazifasi:

-bo'lajak o'qituvchilarga pedagogik texnologiya, rivojlangan mamlakatlar ilg'or pedagogik texnologiyasi. Talabalarga nazariy bilim berishda:

-pedagogik jarayonni loyihalash:

-ta'lim-tarbiya maqsadi, mazmunini va optimal metodlarini qo'llash

Ko'nikma va malakalarini shakllantirish:

-pedagogik diagnostika qobiliyatini o'stirishdan iborat.

O'quvchi shaxsi, uning mustaqil bilish faoliyati ta'lim jarayonida rivojlanib borishi tufayli ta'lim metodlarini takomillashtirishga ehtiyoj tug'iladi. SHu tariqa ta'lim jarayonini mazmunan umumlashtirish kontseptsiyasi, muammoli ta'lim, aqliy faoliyatni bosqichlab shakllantirish nazariyasi, ta'limda hamkorlik faoliyati, kabi g'oyalar yuzaga keladi. Bu hol avtoritar pedagogika o'z o'rnini hamkorlik pedagogikasiga berishini taqozo etadi. Endi o'qituvchi o'quvchining rahnamosi, eng yaqin odami, hamdardi. SHuning uchun ham ta'lim jarayoniga pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar jadal sur'atlar bilan kirib bormoqda.

Ta'limda interfaol metod- bu o'quvchi bilan o'qituvchi o'rtasida ta'limni o'zlashtirish munosabatlarini yanada kuchaytirish, faollashtirish demakdir. Pedagogik texnologiya ta'lim tizimida mazmunan unga tegishli bo'lgan dasturlar, darsliklar va o'quv qo'llanmalar, ko'rgazmali qurollar va texnik vositalarni umumlashtirish jarayonidir.

O'quvchilarda hissiyot dinamikasini maqsadga muvofiq ravishda yo'naltiruvchi milliy g'oyani o'zlashtirishga undovchi turli adabiy kechalar, uchrashuvlar tashkil qilish, u yoki bu davrdagi ishtirokchilar faolligini oshirishga xizmat qiluvchi barcha ta'limiy va tarbiyaviy metodlardan oqilona foydalanish bilim samaradorligini oshirishning muhim omilidir. O'quvchilarni boshlang'ich sinflardan oqilona interfaol pedagogik texnologiyalarning ular yoshiga mos elementlarini qo'llab darslarni tashkil etish o'quv jarayonini faollashtirish va jadallashtirishda katta ijobiy natijalar berayotganini ko'rsatadi. Interfaol pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslarning afzalliklari shundan iboratki, bunday darslar tizimi tafakkurni charxlaydigan, Vatanga cheksiz muhabbat, sadoqatni, fuqarolik axloqi va demokratik madaniyatni shakllantiruvchi fan asosi bo'lib xizmat qiladi. Fanlarni o'qitishda "Guruhlar bilan ishlash", "Munozara", "Muammoli o'qitish", "Aqliy hujum" kabi metodlar, shuningdek jadvallar bilan ishlash, mustaqil fikrni ifodalaydigan yozma ishlar, insholar yozish o'quvchilar faolligini oshiradi. Bu metodlar asosida olib borilgan ana shunday darslar vaqt tejamligini bilan birga, yangi bilimlarni o'quvchiga yetkazib beradi, shuning bilan birga bolani o'ylantiradigan, chuqur mushohadaga undaydigan, butun diqqat e'tiborini o'ziga jalb qila oladigan, muammoli vaziyatlar, bahs-tortishuvlarda to'g'ri xulosalar bilan vaziyatdan chiroyli chiqib keta oladigan va olgan bilimlarini boshqa mavzular bilan bog'lab, umumlashtiradigan sharoitga ega bo'ladi. O'quv jarayonida o'quvchilar faolligini oshiruvchi o'qitish metodlaridan biri "Kichik guruhlarda ishlash" metodidir. Bunda o'quvchilar kichik guruhlarga bo'linib ishlaydilar va bu jarayonda har bir guruh bir-biridan o'rganishga, o'rganganlarini o'z salohiyatlari doirasida baholashga, turli vaziyatlarda bilimlarni qadrlab, xulosa chiqarishlariga imkon yaratiladi. Ushbu metodni quyidagicha qo'llash mumkin:

1. Faoliyat yo'nalishi aniqlanadi. Muammodan bir-biriga bog'liq bo'lgan masalalar belgilanadi.

2. Kerakli asos yaratiladi. O'quvchilar mazkur muammo haqida tushunchaga ega bo'lishlari kerak (ta'limning bu metodida rangli, lavhali suratlar, mavzuga oid 5-6 daqiqalik ekranlashtirilgan hujjatli filmlar namoyish etilib, qaltis vaziyatlarda "SHu holatda men nima qila olar edim?", "Nima qilmoq to'g'ri bo'lardi?" kabi).

3. Guruhlar belgilanadi. O'quvchilar 5-6 ishtirokchidan iborat guruhlar tuziladi. Aniq ko'rsatma, topshiriq bo'yicha ishga kirishiladi.

4. O'qituvchi har bir guruh faoliyatini qo'llab-quvvatlab, yo'naltirib turadi.

5. Dars yakuni muhokama qilinadi, o'quvchilar baholanadi, rag'batlantiriladi. Munozara metodida esa har bir o'quvchi muammoli masala ustida ishlaydi. Guruh qatnashchilarining har bir a'zosi o'z fikrini erkin aytish imkoniyati sharoiti yaratib berilishi kerak. So'ng qatnashchilar bildirgan fikr va munosabatlar guruhlashtirilib, tahlil qilinadi. "Aqliy hujum" biror muammoni yechishda ishtirokchilar tomonidan bildiriladigan erkin fikr va mulohazalarni to'plab, ular orqali ma'lum yechimga kelinadigan eng samarali metoddir. Bu metod orqali shaxsni ijodiy-texnik qobiliyatini o'stirish, rivojlantirish, ularning o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish mumkin. Buning uchun ishtirokchilarga, haqiqatdan yiroq bo'lgan takliflarni qabul qilsalar ham, ijodiy yondoshishlari uchun yordam beriladi; hamma fikr va takliflar, ular qanchalik g'ayrioddiy tuyulmasin, yozib boriladi; vaqt belgilanadi, bir-birlari bilan ishlab chiqqan takliflar o'rtoqlashadi. Bu metodni qo'llash rivojlangan davlatlarda yaxshi natijalar bergan. O'quv jarayonida insonparvarlik tamoyiliga mos eng ilg'or zamonaviy texnologiyalar, ya'ni izlanish, ishchan o'yinlar, "Guruhli bahs" kabi metodlardan mohirlik bilan foydalanish o'z samarasini beradi. Masalan, adabiyot darslarida ijodiy o'qish metodi tarkibida o'qituvchining ifodali o'qishi, o'quvchilarning ifodali o'qishi, taqqoslash, badiiy idrok etish usullari qo'llaniladi va u evristik suhbat bilan aloqada olib boriladi. Reproduktiv metod esa o'qituvchining axboroti, bilimlarni o'quvchilarga yetkazishda muammoli vaziyatlar yaratib, ularni ijodkorlikka, mustaqil fikrlashga yo'naltirishda yuqori natija beradi. Bunda o'quvchilar asarlarni tahlil etishda induktiv va deduktiv metod, ya'ni oddiydan murakkabga va aksincha, murakkab vaziyatlardan oddiyga qarab boriladi. Eng avvalo, o'qituvchi o'quvchilarning qiziqishlarini oshirish uchun darslarning mazmun va sifatiga e'tibor beradi. Buning uchun bolalarni fikrlashga, ularni faollashtirishga harakat qiladi. O'quvchini tayyor bilim qabul qiluvchi emas, balki sinfda o'quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish uchun munozara qilishga yo'llaydi. Xulosa qilib aytganda o'quv jarayonida pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qodirova, M. (2020). Psixologiya fanlarini o'qitishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni va ahamiyati. Архив Научных Публикаций JSPI.

2. Qodirova, M. (2020). Bolalar idrokini rivojlantirishda mashg'ulotlarning o'rni. Архив Научных Публикаций JSPI.

3. Ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish davr talabi bo'lib, u ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Mohigul Olimjon

4. Qizi Shamsiyev ABDULLAYEVA SHAXZODA ABDULLAYEVNA ASKAROV ABROR DAVLATMIRZAYEVICH UMUMIY PEDAGOGIKA

5. INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TA'LIM TARAQQIYOTINING ASOSIY KUCHI VA TUTGAN O'RNI G.D.Tosheva B.Toirov

6. Pedagogika o'qitish metodikasi Pedagogika o'qitish metodikasi Ko'rganlar, jami: 12905 Janr/bo'lim: Pedagogika, Darsliklar, Fan va ta'lim Muallif: O'tkir Yo'ldoshev